

2 juni 2024, dienst van Schrift en Tafel

Schriftlezingen:

1e Schriftlezing: Deuteronomium 10: 12-21,

2e Schriftlezing: Marcus 2: 23-3:6 (eigen vertaling):

23En het geschiedde dat Hij op de sabbat door de korenvelden ging en zijn leerlingen al gaande aren begonnen te plukken. 24De farizeeën zeiden tegen Hem: zie, waarom doen zij iets dat op de sabbat niet is toegestaan? 25 Hij zei tot hen: hebben jullie nooit gelezen wat David deed toen hij gebrek en honger had, hijzelf en zij die met hem waren? 26Hoe hij ten tijde van Abjatar als hogepriester het huis van God is binnengegaan en de toonbroden gegeten heeft, waarvan alleen de priesters mogen eten. En hij heeft ze ook gegeven aan hen die met hem waren. 27Hij zei tot hen: de sabbat is gemaakt ter wille van de mens, niet de mens ter wille van de sabbat. 28Daarom is de Mensenzoon ook Heer over de sabbat.

1Weer ging Hij de synagoge binnen. Daar was iemand met een verschrompelde hand. 2Zij letten op Hem om te zien of Hij hem op de sabbat zou genezen, zodat zij Hem zouden kunnen aanklagen. 3Hij zei tegen de man met de verschrompelde hand: sta op en kom in het midden staan. 4Hij zei tot hen: is het toegestaan op de sabbat goed te doen of kwaad te doen, een mens te redden of te doden? Maar zij zwegen. 5Nadat hij hen boos aangekeken had, diepbedroefd vanwege de verharding van hun hart, zei Hij tegen de man: strek uw hand uit. Hij strekte hem uit en zijn hand werd hersteld. 6Toen de Farizeeën weggegaan waren, beraadslaagden zij meteen met de Herodianen tegen Hem, hoe zij Hem om zouden kunnen brengen.

***

Gemeente van Christus, mensen en regels, het heeft toch vaak iets van een haat-liefde verhouding. Elke vorm van samenleven heeft regels nodig, juist ook om wat goed en kwetsbaar is te beschermen. Tegelijkertijd weten we: regels mogen nooit een doel op zich worden.

In de Bijbel, maar ook in de kerkgeschiedenis, zien we steeds twee bewegingen die elkaar afwisselen. Het geloof krijgt vorm in een zich steeds verder uitbreidende set van regels en richtlijnen, maar vervolgens is er een tegenbeweging, een terugkeer naar de kern, omdat anders die regels een zelfstandige grootheid worden; dan gaan ze een eigen leven leiden en draait het alleen nog om die regels zelf. Dan komen ze los van de bezieling waarmee ze werden ingevoerd.

In Deuteronomium 10 zijn we getuige van zo'n moment van terugkoppeling naar de kern, een kern die wordt samengevat in lied 992¹: 'Wat vraagt de Heer nog meer van ons, dan dat wij recht doen en trouw zijn en wandelen op zijn weg'. Het gaat hier om een aantal dingen die het wezen van Israëls verbond met God uitdrukken. Het gaat om een verbond vanuit het hart, om een innerlijke verbinding met God die zich het lot van armen, rechtelozen en vreemdelingen aantrekt. Dat is de ziel van de geboden, waardoor ze ook steeds weer opnieuw gestalte krijgen in nieuwe situaties. Zonder die ziel worden ze doods en dodelijk.

---

¹ Lied 992: 1 uit het Liedboek (2013).

Zo'n moment van terugkoppeling zien we ook in de lezing uit het Evangelie van Marcus. In deze lezing gaat het over de sabbat. Het Hebreeuws kent naast het zelfstandig naamwoord sabbat het werkwoord sjavat, dat ophouden of stoppen betekent. Bij de sabbat gaat het met andere woorden om 'van ophouden weten'. In de 'tien woorden' of, zoals ze ook vaak worden genoemd, de 'tien geboden', wordt het sabbatsgebod in verband gebracht met de bevrijding van het volk Israël uit de slavernij. Eigenlijk staat er zoiets als: laat de zevende dag een dag zijn waarop je van ophouden weet, waarop je jezelf, elkaar en alles wat leeft de ruimte geeft om de vrijheid die God geeft te vieren. Over die sabbat zegt Jezus naar aanleiding van zijn leerlingen die op de sabbat aren begonnen te plukken: 'de sabbat is er ter wille van de mens, niet de mens ter wille van de sabbat.' En wat we in het vervolg van de lezing zien is eigenlijk een illustratie van wat dit in de praktijk betekent. Het verhaal vervolgt namelijk met een genezing van een man met een verschrompelde hand, op de sabbat...

'Had dit niet op een andere dag gekund?', zo klonk het deze week in de meeleskring. Er was toch geen leven in gevaar? In de rabbijnse traditie ontwikkelde zich een vrij gedetailleerde lijst van wat wel en niet mag op een sabbat, in het verhaal van vandaag zien we dat Jezus in die context positie kiest bij de groeperingen die de wet zo toepassen dat mensen vrij kunnen zijn en leven. Hij kiest partij voor mensen die door de Wet en de samenleving op een dood spoor zijn gezet, en Hij geeft hun nieuw leven. Dat is wat er met deze man gebeurt. Want we moeten wel beseffen dat in het oude Galilea twee goede handen een voorwaarde waren om zelf je brood te kunnen verdienen, om te kunnen leven. Jezus laat in Zijn woorden tot de Farizeeën doorklinken dat het wel degelijk om een kwestie van een levend of een doods bestaan gaat. Hij zegt: is het toegestaan op de sabbat goed te doen of kwaad te doen, een mens te redden of te doden? Het klinkt ook door in dat ene zinnetje: Sta op en kom in het midden staan. *Sta op!* Het is een typisch grondwoord in het Bijbels getuigenis, een woord waarbij je keer op keer je oren moet spitsen omdat er dan iets bijzonders gebeurt, het verhaal een belangrijke wending neemt, en bovenal iemand op zijn benen wordt gezet, iemand als het ware weer tot leven komt. Het heeft iets van een opstandingsverhaal; dat klinkt ook door in het tweede deel van die zin: Sta op en kom weer in het midden staan. Met zijn verschrompelde hand was hij tot de marge van de samenleving veroordeelt, kwam hij niet tot zijn recht, werd hij over het hoofd gezien: maar nu zegt Jezus: 'Kom in het midden staan'; hij mag zijn plek innemen! Ten volle weer de mens zijn zoals hij bedoeld is. Het is voor deze man niets minder dan een overgang van een doods bestaan naar een leven waarin hij weer mee kan doen, tot zijn recht kan komen.

Zo handelt Jezus op deze sabbat ten volle naar de ziel van de geboden van God. Het zijn woorden ten leven. Jezus vat in het Matteüs Evangelie de geboden al volgt samen: Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. En: heb uw naaste lief als uzelf. Hier gaat het om, zegt Jezus. Het zijn woorden ten leven. En Jezus geeft deze man op een bepaalde manier zijn leven weer terug, Hij verlost deze man uit de marge van het bestaan, hij kan weer meedoen.

De farizeeën zien echter wat anders. Zij zien een genezing op de sabbat en weten genoeg. Ze bespreken met aanhangers van de Romeinse koning Herodes Antipas, hoe zij Hem om zouden kunnen brengen. Voor het eerst in het Marcus horen we hier waar het op uitloopt. Hij die voor ons het leven voor ogen heeft, wanneer wij daar om wat voor reden niet aan toekomen. Die ook ons in het midden roept, wanneer wij om wat voor reden dan ook in de

marge wegdrukt raken, stilgezet worden. Die ons ziet en ons kent. Hij ging zijn weg met het oog op ons. Hier staat de Tafel voor ons gereed, de Tafel waaraan wij Christus Zelf de gastheer mogen weten. Brood ten leven voor ons, en wijn van het koninkrijk; op deze dag waarop wij van ophouden mogen weten, om ruimte te maken voor het leven in al zijn volheid, dat God voor ons wil; hier mogen wij opstaan, en nabij komen zoals we zijn.

*Zoals ik ben, kom ik nabij
Tast ik naar U, die mij bemint,
Bij wie mijn ziel genezing vindt.²
Amen*

---

² Uit: lied 377, Liedboek (2013).